

Internet daje możliwość zarówno publicznego udostępniania materiałów jak i korzystania z nich. Dzieła udostępniane w Internecie podlegają ochronie, tak jak każdy utwór czy przedmiot rozpowszechnione w inny sposób (np. na płycie, w kinie). Umieszczenie dzieła na stronie internetowej nie oznacza jednak możliwości jego bezpłatnego kopiowania, a jedynie bezpłatną dostępność. Czasami sama strona internetowa jest chroniona jak każdy utwór, książka, film czy utwór muzyczny.

Kiedy można korzystać z utworu w ramach dozwolonego użytku prywatnego (osobistego)?

Autorskie prawa osobiste obejmują również cyberprzestrzeń. Zarówno uczeń jak i nauczyciel mogą korzystać bezpłatnie z zasobów Internetu w ramach dozwolonego użytku prywatnego, który jest ograniczony do osób pozostających w związku osobistym. Nie będzie naruszeniem praw autorskich skopiowanie utworu znajdującego się w Internecie do pamięci komputera, nagranie filmu, odcinków serialu emitowanego w telewizji, by odtworzyć go w ramach użytku prywatnego w kręgu rodziny, czy osób związanych z nami towarzysko.

Za posiadanie pojedynczych egzemplarzy rozpowszechnionego utworu w pamięci komputera nie grożą negatywne skutki prawne. Za dozwolony użytek prywatny nie można jednak uznać udostępnienia utworów obcym osobom, które poznaliśmy w Internecie, w tym wypadku brak jest związku osobistego. Nie można sprzedawać skopiowanego artykułu czy udostępniać pliku MP3 za wynagrodzeniem.

Choć możemy korzystać z utworu dla celów prywatnych, to nie znaczy, że ten sam utwór (fotografię, artykuł, klip) można zamieścić na swojej stronie internetowej utwór dostępny byłby wówczas znacznie większemu kręgowi osób, które nie zawsze pozostawałyby w związku osobistym.

Na stronach internetowych można przytaczać fragmenty artykułów prasowych, opublikowanych książek, innych stron internetowych, artykułów wysłanych do grup dyskusyjnych.

Legalne jest ściągnięcie fotografii zamieszczonej w Internecie i wykonanie z niej tzw. tapety komputerowej lub wydrukowanie w postaci obrazka na ścianę.

Zasadą legalności takich działań jest jednak spełnienie kilku warunków:

- ✓ *korzystamy z rozpowszechnionego legalnie utworu, czyli takiego, który zgodnie z wolą twórcy został udostępniony publicznie;*
- ✓ *korzystamy wyłącznie w celu niezarobkowym, tzn. do użytku osobistego.*

Kto i kiedy może skorzystać z utworów w ramach dozwolonego użytku publicznego?

W ramach dozwolonego użytku publicznego dla szkół i bibliotek nauczyciel może bezpłatnie wykorzystywać w szkole wszelkie materiały pozyskane z Sieci. Musi jednak podać autora i źródło pochodzenia, warto podać również datę wersji strony internetowej zacytowanej jako źródło.

Nauczyciele bibliotekarze mogą korzystać na zajęciach z biblioterapii z nagrań muzyki relaksacyjnej z Internetu, tekstów literackich przy organizowaniu konkursów, wystaw, imprez, w codziennej pracy biblioteki.

Niezgodne z prawem jest korzystanie z utworów pozyskanych z Internetu, jeżeli zostały w nim umieszczone bez zgody twórcy, np. przed dniem premiery książki czy filmu.

Aby skorzystać z różnego rodzaju utworów dostępnych w Internecie, konieczne jest ich wcześniejsze rozpowszechnienie.

Rozpowszechnianiem jest umieszczenie utworu w Sieci tak, że jest on publicznie dostępny dla wielu osób, nie związanych ze sobą.

Biblioteki, zgodnie z prawem autorskim, mogą udostępniać zbiory dla celów badawczych lub poznawczych za pośrednictwem komputerów znajdujących się na terenie własnych placówek. Gdy chcą w pełni udostępniać zbiory w Internecie wymagana jest już zgoda autora. Rozpowszechnianie dzieła w Internecie wymaga sporządzenia jego zapisu w postaci elektronicznej (digitalizacji), jeżeli wcześniej nie zostało utrwalone w zapisie cyfrowym (na płycie CD lub w pamięci komputera).

Jeżeli chcemy użyć utworu (zdjęcia, rysunku, filmu, tekstu, utworu muzycznego) na stronie internetowej, blogu, portalu społecznościowym w sieci, musimy zawsze uzyskać zgodę właściciela praw autorskich.

Na własnych stronach internetowych, blogu czy w korespondencji mailowej, na obcych stronach czy w serwisach internetowych można umieszczać wyłącznie utwory:

- ✓ *własne, co do których nie przenieśliśmy autorskich praw majątkowych na inne osoby na polu eksploatacji jakim jest Internet czyli utwory, co do których przysługują nam jako twórcom autorskie prawa majątkowe w zakresie rozpowszechniania w Internecie;*
- ✓ *co do których nabyliśmy autorskie prawa majątkowe na polu eksploatacji jakim jest Internet albo uzyskaliśmy zgodę uprawnionego na umieszczenie utworu w Internecie (w drodze umowy licencyjnej);*
- ✓ *co do których zgoda na umieszczenie w sieci wynika z przepisów o dozwolonym użytku publicznym i mamy pewność, że umieszczając utwory w Internecie nie przekraczamy granic dozwolonego użytku.*

Na stronie internetowej szkoły można zamieszczać filmy z wycieczek uczniów ukazujące zabytki czy budynki ciekawe pod względem architektonicznym, również fotografie ukazujące dzieła wystawione w miejscach publicznych. Zabronione jest zamieszczanie fotografii dzieł znajdujących się **wewnątrz** tych budynków, np. w muzeach czy w kościołach. Prawo autorskie zezwala na rozpowszechnianie utworów wystawionych na stałe na ogólnie dostępnych drogach, ulicach, placach lub w ogrodach. Wnętrza muzeów, galerii wolno rozpowszechniać tylko w katalogach i wydawnictwach publikowanych w celach promocyjnych, w sprawozdaniach, w aktualnych wydarzeniach w prasie i telewizji, jeśli będzie to uzasadnione celem informacji.

Prawo autorskie a filmy kręcone przez uczniów.

Prawa do filmu nakręconego przez uczniów posiadają uczniowie. Jeżeli są w wieku 13-18 lat nie posiadają pełni praw do dysponowania swoim dziełem i wówczas należy uzyskać zgodę od rodziców bądź opiekunów prawnych.

Wzór umowy o udzielenie licencji na wykorzystanie utworu osoby niepełnoletniej można znaleźć na stronie Koalicji Otwartej Edukacji (<http://koed.org.pl/pomoce-prawne/wzory-umow/>) - *licencja nieodpłatna CC BY dla osób w wieku 13-18 lat*. Tworzone przez uczniów filmy często mają ścieżkę dźwiękową. W Internecie znaleźć można repozytoria muzyki z domeny publicznej bądź udostępnianych na licencji Creative Commons. Popularnym, godnym polecenia serwisem udostępniającym muzykę do ponownego wykorzystania jest <http://soundcloud.com/> Dozwolone jest wykorzystywanie krótkiego fragmentu cudzego filmu w zakresie dozwolonego użytku

edukacyjnego, najlepiej takiego, do którego prawa autorskie majątkowe już wygasły. Bardzo ważne jest, aby wykorzystując legalne zasoby z domeny publicznej lub publikowane na licencji *Creative Commons*, zawsze dokładnie wskazać źródło takiego materiału i jego adres bibliograficzny lub internetowy (URL). Trzeba podać też nazwę licencji, na której utwór został nam udostępniony.

Tworząc film należy również pamiętać o zasadach ochrony wizerunku, nie wolno wykorzystywać i rozpowszechniać bez jasnej zgody danej osoby jej cech zewnętrznych.

oprac. na podstawie materiałów szkoleniowych BP w Ciechanowie